

LETZEBUERGESCH LÉIEREN

Eng Sprooch, déi kee kann

"Eis" Sprooch ass guer net esou einfach. Vum selwe léiert een se net, a sou richtig bäibuecht kritt een se eigentlech ni. Och net, wann een heigebuer an an d'Schoul gaangen ass.

Et kann een iwwer zwanzeg Joer laang Artikelen an eng Lëtzebuenger Wochenzeitung schreiwen, ouni derbäi eng eenzeg Kéier op d'Iddi ze kommen, dat op Lëtzebuergesch ze maachen. Bei deem heite Sujet wier et awer vläicht ubruecht, e klengen Effort ze maachen. Abee, e puer Dictionnaires, Orthographie- a Grammairesbicher prett geuecht ... a lass.

Lëtzebuergesch schreiwen ass beileiwen net einfach, och net fir déi, déi d'Sprooch perfekt schwätze kënnen. Se schwätzen ze léieren ass alldéngs och eng Erausforderung. Virun allem fir déi, déi vun Haus aus eng aner Sprooch geléiert hunn. An esou guer fir déi, déi hei am Land gebuer an an d'Schoul gaange sinn. Zum Beispill de Michel Silva Costa: Seng Eltere koumen 1974 aus Portugal op Lëtzebuerg, hien ass am Grand-Duché gebuer a schafft haut als Educateur am Jugendhaus Amigo op der Echer Plaz. Sproocher kann de Michel der nawell vill: "Ech ka Lëtzebuergesch, Franséisch, Däitsch, Englesch, Portugiesesch, Spuenesch - an elo wéinst menger Frëndin och nach Italiensch", seet de 26 Joer ale Mann. Hien ass nach laang net deen eenzegen am Amigo, deen esou eng Lëscht opziele kann. Déi meescht hei bannen hunn eng ganz Partie Sproochen an hirem Repertoire, dorënner och bal ëmmer Lëtzebuergesch. Den "dénominateur commun" ass awer meeschtens Franséisch. Firwat eigentlech? "Wéi ech an d'Schoul komm sinn, hu mer direkt ugefaangen, ënnerenee Franséisch ze schwätzen - eng Habitude, quoi", seet d'Cindy, dat 13 Joer al ass, deem seng Eltere Spuenier sinn.

Kee Wuert Lëtzebuergesch bis an de Lycée

"Am Primaire hunn ech am Fong guer keng Erfahrung mam Lëtzebuergesch gemaach", erënnert sech de Michel Silva Costa, dee Mëtt vun den achteger Joren an d'Primärschoul an der Stroosbuenger Strooss am Garer Quartier gaangen ass. "Deen eenzege Lëtzebuenger bei mir an der Klass war de Bouf vum Portier, a mat deem hu mir och net Lëtzebuergesch geschwat."

Liesen a Schreibe léieren, dat gouf an dëser Schoul just theoretisch op Däitsch gemaach. An der Praxis huet de Schoulmeeschter missen een Emwee goen. "Den Här Lehrer huet eis alles op Franséisch erkläert. Dat war och net einfach fir hien, mir sinn nëmme ganz lues weiderkomm." Eréischt wéi hien an Lycée war, huet de Michel Silva Costa sech dru ginn, fir e bësse Lëtzebuergesch ze schwätzen. "Dat war immens schwéier fir mech, wëll Verschiddener hunn de Geck gemaach, wann ee sech net ausdrécke konnt oder net déi richtig Wierder fonnt huet."

Haut, dovun ass de Michel iwwerzeegt, gi méi Effortë gemaach, fir datt d'Kanner schonn an der Spillschoul Lëtzebuergesch léieren. "Dat kënn ganz drop un", seet de Serge Kollwelter. "An deenen enge Klasse gëtt d'Sprooch vill méi intensiv geléiert ewéi an aneren. D'Léierpersonal ass awer a béide Fäll konform mam System - just déi Kanner, déi besser Lëtzebuergesch kënnen, hunn duerno vill besser Chancen an der Schoul ewéi déi aner", sou de President vun der Asti. Hie fënnt, et misst op deem Gebitt emol "duerchgegraff" ginn an de Sproochesystem misst vill méi systematesch organiséiert ginn.

Kee gerechte Schoulsystem

Dat eppes geschéie muss an eise Schoulen, gëtt och vun offizieller Säit agesinn. Zejoert am März huet den Educatiounsministère ee "Profil de la politique linguistique éducative du Luxembourg" presentéiert. An dësem Profil ginn

so de Soziolog. A well dës Sprooch a ville Primärschoulen "heemlech present" wier, géif net jiddwereen mat den nämlechte Viraussetzungen ufänken: "Fir e bëssen équitabel ze sinn, dierft eng Schoul nëmme dat préiwen, wat se wierklech enseignéiert. Bei den Auslännerkanner, déi an eng Lëtzebuenger Schoul kommen, gëtt esou gemaach, ewéi wa se Lëtzebuergesch kéinten. Dat ass awer dacks net de Fall." Net jiddwereen packt et ewéi de Michel Silva Costa bis an de Lycée, ouni jeemools Lëtzebuergesch ze léieren. Fir eng ganz Partie Auslänner ass d'Konfrontatioun mam Lëtzebuergesch a mam Däitschen ze vill däärs Gudden, si kréien an enger Lëtzebuenger Schoul ni richtig e Fouss op de Buedem.

An engem Working Paper vum "Laboratoire d'Etudes Sociologiques et Politiques" (Stade) op der Uni Lëtzebuerg proposéiert de Fernand Fehlen dowéinst en anere Modell. D'éischt emol zielt hien déi Punkten op, op deenen de Modell baséiert: Am Lëtzebuenger

Schoulrevoloutioun: Et gëtt mat Lëtzebuergesch ugefaangen, wat d'Auslänner dann als Friemsprooch léieren. Als zweet kënn Franséisch, als drëtt Englesch an duerno eréischt Däitsch, dat da fir Lëtzebuenger anescht ewéi fir Francophonier enseignéiert géif.

"De Modell berücksichtegt och de Fait, datt et fir Lëtzebuenger ganz wichtig ass, hir Mammesprooch richtig ze léieren", erkläert de Fernand Fehlen. Effektiv sinn eng Partie Experten iwwerzeegt, datt d'Maîtrise vun der Mammesprooch d'Basis ass, fir aner Sproocher gutt ze léieren. "D'Mammesprooch misst an de Schoule vill méi valoriséiert ginn", seet och de Laurent Biltgen, dee Schoulmeeschter am "ale Lycée" zu Esch ass. An där Primärschoul si 70 Prozent Auslänner, déi meescht dovu Portugiesen. Fir datt och hir Mammesprooch an der Schoul present ass, gi Cours intégrés op Portugiesesch gehalen. An et gëtt beim Lieselérieure Rücksicht drop geholl, dat francophon Schüler

ren. "An der Primärschoul hu mir just een oder zwee Joer laang eng Stonn Lëtzebuergesch an der Woch gehat", seet d'Luisa Gonzalez Pereira, déi zu Eech opgewess ass. "Ech hu mat jidferengem Franséisch geschwat", sou d'Luisa, déi haut fir Educatrice léiert, an et wichtig fënnt, och Lëtzebuergesch ze schwätzen. Am Lycée hunn hir d'Lëtzebuenger Kollege gesot, si sollt ophalen, mat hinnen Däitsch oder Franséisch ze schwätzen. Dorun hat si d'éischt emol ze knaen. "Ech hun dat dunn agesinn an eng Zort Accord mat hinne gemaach: Ech schwätze Lëtzebuergesch, mee dir sollt net iwwert meng Feeler laachen an dir sollt mech verbessern."

Keng Anung, wéi een dat schreift

An der Fotell vrun der Tëlee am Jugendhaus Amigo sëtzt de Mäikel, deen et stéiert, dat hie matt 17 Joer am Lëtzebuergesch nach ëmmer e portugiseschen Accent huet. "Deen Accent ass ëmmer do, ech hu keng Anung, wéi ech deen ewechkréien", seet de Jugendlechen, deen nach ëmmer am léifste Franséisch schwätzt. "Leider hu mir ni richtig Lëtzebuergesch an der Schoul geléiert", seet hien. An: "Och schreiwen. Ech schreibe Lëtzebuergesch, an ech weess emol guer net, ob

Sou vill Bicher brauch ee sielen, wann een een Artikel schreift. Lëtzebuergesch huet een alldéngs ni geléiert, an et muss een all zweet Wuert am Dictionnaire nokucken (uff). (Foto: Raymond Klein)

emol eng ganz Partie Constanen iwwert de Fonctionnement vun eisem Schoulsystem gemaach. Och iwwert d'Lëtzebuenger u sech. Iwwert si gëtt zum Beispill behaupt, de plurilinguisme wier déi "véritable langue maternelle des Luxembourgeois".

Net domat d'accord ass de Fernand Fehlen. Déi meeschte Lëtzebuenger géifen duerch aus Lëtzebuergesch als hir Mammesprooch betruechten,

Schoulsystem géifen am allgemengen d'Sproocher zevill Zäit ewechhuelen; datt d'Englescht ze kuerz kéim; d'Lëtzebuenger zwar Facilitéiten hätte fir däitsch ze léieren, datselwecht géif awer net fir francophon Auslänner gëllen, fir si wieren dat zwou verschidde Sproocher. Wann een all déi Viraussetzunge géif considérieren, da géif sech ee Modell opdrängen, deen et och am Ausland gëtt, sou de Fernand Fehlen. Seng Propos, eng kleng

manner séier Däitsch léieren, wéi zum Beispill Lëtzebuenger.

Dat ass nach laang net iwwerall de Fall. Weder d'Schoulbicher, nach de Programm an deenen éischte Schouljoeren ass op déi komplizéiert Realitéit an der Schoul ausgeriicht. Lëtzebuergesch gëtt een nach ëmmer net systematesch geléiert. Dat deet virun allem deenen duerno leed, déi sech méi spéit awer drugi wëllen, fir dës Sprooch ze léie-

dat richtig ass!" Do alldéngs geet et him net vill anescht, wéi deenen allermeeschte Stacklëtzebuenger.

Danièle Weber